

Zkušenosti s odškodňováním nemajetkové újmy na zdraví z pohledu advokáta

Lukáš Prudil

Dotčené předpisy

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“)
- zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen TrŘ“)

- Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva. (§ 2910 OZ)
- Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části OZ, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy. (§ 2956 OZ)
- Způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavou hrozba nebo jiná příčina vyvolala. (§ 2957 OZ)

- Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, **stanoví se podle zásad slušnosti.** (§ 2958 OZ)
- Při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, **stanoví se podle zásad slušnosti.** (§ 2959 OZ)

- Odsuzuje-li soud obžalovaného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu nebo kterým se na úkor poškozeného bezdůvodně obohatil, uloží mu v rozsudku, aby poškozenému nahradil majetkovou škodu nebo nemajetkovou újmu v penězích nebo aby vydal bezdůvodné obohacení, jestliže byl nárok včas uplatněn (§ 43 odst. 3), nestanoví-li tento zákon jinak; nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody nebo k vydání bezdůvodného obohacení, jestliže je výše škody nebo rozsah bezdůvodného obohacení součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obžalovaný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena nebo bezdůvodné obohacení nebylo dosud v tomto rozsahu vydáno. (§ 228 odst. 1 TrŘ)

Problémy v praxi

- včasnost uplatnění nároku (kazuistika – nevyrozumění o konání prvního hlavního líčení)
- potřeba dvou posudků – samotné posouzení správnosti postupu a hodnocení míry bolesti a funkčních schopností při újmách na zdraví (zpravidla potřeba dva různí znalci)
- nedostatek znalců
- problematičnost dohody o vině a trestu
- neochota nebo neznalost trestních soudců stran přiznávání náhrady nemajetkové újmy („procesní ekonomie“)

- *„právní řád chrání jako primární zájem poškozeného na trestním řízení [...] vypořádání všech penězi ocenitelných nároků soukromoprávního charakteru, které poškozenému vznikly za pachatelem v důsledku spáchání trestného činu (náhrada škody, nemajetkové újmy, vydání bezdůvodného obohacení)“ (Pl. ÚS 32/16)*

- *„lze tedy uzavřít, že procesní postavení poškozeného v trestním řízení není nadále redukovatelné toliko na zpravidla významný pramen důkazu a na subjekt, jemuž má v trestním řízení být usnadněno vyrovnání jeho majetkoprávních nároků vzniklých v přímé souvislosti se spácháním trestného činu vůči pachateli. Poškozený v trestním řízení realizuje, respektive realizovat může, i některá svá základní práva a svobody představující tzv. tvrdé jádro lidských práv“ (Pl. ÚS 32/16)*

Problémy v praxi

- neochota poškozených, z řady důvodů, podstoupit občanskoprávní řízení (vyčerpání, strach vidět se znovu se škůdcem, další zásah do soukromí, místní příslušnost soudu atd.)
- stanovení výše náhrady

Děkuji za pozornost

- Lukáš Prudil
- Bašty 8, Brno
- Tel./fax: 542 210 593
- E-mail: info@prudil.cz

